

Treść pytania

Czy pielęgniarka operacyjna ma uprawnienia do uczestniczenia w czasie zabiegu operacyjnego jako asysta operatora?

Czy kierownik placówki może nakazać pielęgniarce zastępowanie asysty operatora lub innych członków lekarskiego zespołu operacyjnego?

Treść odpowiedzi

Pielęgniarka operacyjna nie ma uprawnień do uczestniczenia w czasie zabiegu operacyjnego jako asysta operatora.

Kierownik placówki nie może nakazać pielęgniarce zastępowania asysty operatora lub innych członków lekarskiego zespołu operacyjnego.

Uzasadnienie

Artykuł 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. Nr 174, poz. 1039 z późn. zm.) - dalej u.z.p.p., stanowi, że wykonywanie zawodu pielęgniarki polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w szczególności na rozpoznawaniu warunków i potrzeb zdrowotnych pacjenta, rozpoznawaniu problemów pielęgnacyjnych pacjenta, planowaniu i sprawowaniu opieki pielęgnacyjnej nad pacjentem, samodzielnym udzielaniu w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych oraz medycznych czynności ratunkowych, realizacji zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji, orzekaniu o rodzaju i zakresie świadczeń opiekuńczo-leczniczych, edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Ustawa o zawodach pielęgniarki i położnej w art. 11 ust. 1 nakłada na pielęgniarkę obowiązek wykonywania zawodu z należytą starannością, zgodnie z zasadami etyki zawodowej, poszanowaniem praw pacjenta, dbałością o jego bezpieczeństwo, przy wykorzystaniu wskazań aktualnej wiedzy medycznej. Zgodnie z art. 15 ust. 1 u.z.p.p. pielęgniarka wykonuje zlecenia lekarskie zapisane w dokumentacji medycznej. Przez pojęcie pielęgniarki operacyjnej należy rozumieć pielęgniarkę, która posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa operacyjnego lub ukończyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa operacyjnego.

Ramowy program bloku specjalistycznego specjalizacji w dziedzinie pielęgniarstwa operacyjnego, stanowiący załącznik nr 12 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2003 r. w sprawie wykazu dziedzin pielęgniarstwa oraz dziedzin mających zastosowanie w ochronie zdrowia, w których może być prowadzona specjalizacja i kursy kwalifikacyjne oraz ramowych programów specjalizacji dla pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 197, poz. 1922 z późn. zm.) w wykazie umiejętności będących przedmiotem kształcenia nie zawiera umiejętności polegającej na asyście operatora lub innego członka lekarskiego zespołu operacyjnego. Przedmiotowe rozporządzenie zachowuje moc obowiązującą na podstawie art. 102 ust. 1 u.z.p.p.

Pielęgniarka posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa operacyjnego, zgodnie treścią działu III, załącznika nr 12 do rozporządzenia, w wyniku realizacji treści nauczania, między innymi powinna:

- 1) przedstawić przebieg zabiegów operacyjnych objętych programem kształcenia;
- 2) scharakteryzować techniki operacyjne;
- 3) przygotować salę operacyjną, bieliznę, instrumentarium i materiał dodatkowy do operacji;
- 4) obsługiwać aparaturę medyczną i przygotować ją do zabiegu pod kątem zachowania zasad aseptyki i bezpieczeństwa;
- 5) przygotować pacjenta do operacji;
- 6) łagodzić i eliminować lęk oraz niepokój chorego;
- 7) przygotować się do instrumentowania zgodnie z zasadami aseptyki;
- 8) instrumentować do zabiegu operacyjnego zgodnie z jego przebiegiem;
- 9) zapewnić bezpieczeństwo pacjentowi w czasie jego pobytu na sali operacyjnej;
- 10) nadzorować przestrzeganie zasad aseptyki przez zespół operacyjny;
- 11) przedstawić powikłania mogące wystąpić po operacji;
- 12) uporządkować salę i stanowisko pracy po zabiegu.

Ramowy program kursu kwalifikacyjnego dla pielęgniarek i położnych w dziedzinie pielęgniarstwa operacyjnego, podobnie jak program specjalizacji nie zawiera umiejętności polegającej na asyście operatora lub innego członka lekarskiego zespołu operacyjnego. W wykazie umiejętności wynikowych

zawarto następujący zakres:

- 1) omówienie istoty schorzeń chirurgicznych;
- 2) przedstawienie przebiegu zabiegów operacyjnych objętych programem kształcenia;
- 3) scharakteryzowanie metod i technik operacyjnych;
- 4) określenie właściwości i przeznaczenia materiałów oraz narzędzi wykorzystywanych podczas zabiegu (bielizna operacyjna, narzędzia, materiał szewny itp.);
- 5) przygotowanie stanowiska pracy (sali operacyjnej, bielizny, instrumentarium) do zabiegu operacyjnego;
- 6) przygotowanie pacjenta do zabiegu;
- 7) zapewnienie pacjentowi bezpieczeństwa na bloku operacyjnym;
- 8) instrumentowanie do zabiegów;
- 9) przedstawienie powikłań mogących wystąpić w trakcie i po operacji;
- 10) uporządkowanie stanowiska pracy i sali operacyjnej po zabiegu.

W przypadku wydania polecenia pielęgniarce, przez kierownika placówki, nakazującego jej zastępowanie asysty operatora lub innych członków lekarskiego zespołu operacyjnego, pielęgniarka, w myśl art. 12 ust. 2 u.z.p.p. powinna odmówić wykonania tego świadczenia, jako niezgodnego z zakresem posiadanych przez nią kwalifikacji. Przyczyna odmowy winna być podana na piśmie przełożonemu pielęgniarki lub lekarzowi zlecającemu oraz zobowiązana jest ona uzasadnić i odnotować fakt odmowy udzielenia świadczenia w dokumentacji medycznej (art. 12 ust. 4 u.z.p.p.). Pielęgniarka ma wówczas obowiązek niezwłocznego uprzedzenia pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego bądź opiekuna faktycznego o takiej odmowie i wskazania realnych możliwości uzyskania tego świadczenia w podmiocie leczniczym (art. 12 ust. 3 u.z.p.p.).

Zagrożenia

W przypadku udzielenia przez pielęgniarkę świadczenia zdrowotnego polegającego na zastępowaniu asysty operatora lub innych członków lekarskiego zespołu operacyjnego, pielęgniarka naraża się na odpowiedzialność karną z art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. zawodach lekarza i lekarza dentyisty (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 277, poz. 1634 z późn. zm.) w związku z udzieleniem świadczenia zdrowotnego bez wymaganych uprawnień, na odpowiedzialność zawodową z tytułu przewinienia zawodowego w trybie przewidzianym w rozdziale 6 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 174, poz. 1038), a w sytuacji, gdyby doszło do wyrządzenia szkody pacjentowi, narażona jest ona na odpowiedzialność cywilną, a nawet karną z tytułu uszkodzenia ciała.

Autor odpowiedzi: Iwona Choromańska

Źródło: Serwis prawny LEX